Förklarande not som åtföljer förslaget till den riktade översynen av den allmänna gruppundantagsförordningen

Syftet med denna not är att klargöra syftet och tillämpningsområdet för förslaget till översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen, som ska åtfölja nästa fleråriga budgetram. Denna not åtföljer det första offentliga samrådet om detta förslag om den allmänna gruppundantagsförordningen.

Offentlig finansiering som uppfyller de villkor för statligt stöd som anges i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) måste i princip anmälas till kommissionen och godkännas innan den genomförs. Principerna bakom EU:s regler om statligt stöd syftar till att säkerställa att offentliga utgifter inte skapar orättvis konkurrens för företag som är verksamma på EU:s inre marknad. Närmare bestämt bidrar dessa principer till att säkerställa att offentliga pengar inte ersätter privata investeringar, att de tjänar allmänna politiska mål och att de inte går utöver de belopp som behövs för att uppnå dessa mål. Endast när snedvridningar av konkurrensen anses vara begränsade är medlemsstaterna inte skyldiga att anmäla statligt stöd till kommissionen, om stödet i fråga uppfyller alla relevanta kriterier i den allmänna gruppundantagsförordningen.

Syftet med de ändringar som är föremål för detta offentliga samråd är att ändra gruppundantagsförordningen på ett riktat sätt som säkerställer att dessa principer tillämpas på ett så enkelt och effektivt sätt som möjligt, för att underlätta kombinationen av nationell finansiering med finansiering från EU-budgeten.

Mer konkret föreslås att revidera den allmänna gruppundantagsförordningen på tre områden för att ge medlemsstaterna möjlighet att genomföra följande statliga stödåtgärder utan förhandsanmälan:

- Nationell finansiering som ingår i finansiella produkter som får stöd från InvestEU-fonden.
- Forsknings-, utvecklings- och innovationsprojekt (FoUI) som har fått en kvalitetsstämpel inom ramen för Horisont 2020 eller Horisont Europa liksom samfinansierade projekt och samarbetsåtgärder inom ramen för Horisont 2020 eller Horisont Europa.
- Europeiska projekt för territoriellt samarbete (ETS).

Detta initiativ bygger till stor del på bevis och uppgifter som samlats in inom ramen för kommissionens förslag till ovannämnda rättsakter tillsammans med kommissionens marknadserfarenhet och dess erfarenheter från sin beslutspraxis. Med tanke på dess karaktär av kompletterande åtgärd, där endast begränsad handlingsfrihet finns i fråga om att göra självständiga val när det gäller policy eller utformning av parametrar, ansågs det inte nödvändigt att göra en separat konsekvensbedömning för detta initiativ.

Mer information om den metod som har använts ges i bilaga I.

InvestEU-fonden

1. Bakgrund

Syftet med InvestEU-fonden är att tillhandahålla en EU-garanti till stöd för finansierings- och investeringstransaktioner för att åtgärda specifika marknadsmisslyckanden och mobilisera

ytterligare privata och offentliga investeringar till stöd för unionens inre politik. Medlemsstaterna kommer att ha möjlighet att bidra med sina medel till EU-garantin enligt medlemsstatskomponenten och/eller att finansiera finansiella produkter via nationella utvecklingsbanker eller andra offentliga finansinstitut inom ramen för stödet från InvestEU-fonden.

Eftersom nationella medel (inbegripet från de europeiska struktur- och investeringsfonderna) kan utgöra statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget, är syftet med förslaget att förbättra samspelet mellan InvestEU-fonden och reglerna om statligt stöd. Detta bör underlätta användningen av medlemsstaternas medel för att finansiera målinvesteringarna genom InvestEU-fonden, samtidigt som man ser till att potentiella snedvridningar av konkurrensen minimeras.

Syftet med den föreslagna översynen är därför att ytterligare ändra regelverket för statligt stöd och att förklara statligt stöd som ingår i finansiella produkter som får stöd från InvestEU-fonden förenligt med den inre marknaden på vissa begränsade villkor, vilket betyder att medlemsstaterna befrias från skyldigheten att lämna in en förhandsanmälan till kommissionen.

Med detta samråd önskar kommissionen få in synpunkter på utformningen av de föreslagna bestämmelserna. Ett viktigt inslag i det offentliga samrådet och i den återkoppling som kommissionen eftersöker är att samla in uppgifter och information om transaktioner som planeras inom ramen för InvestEU-fonden och huruvida och hur dessa transaktioner skulle omfattas av förslaget, i den mån de inbegriper statligt stöd.

2. När är bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen angående InvestEU tillämpliga?

Bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen angående InvestEU är endast tillämpliga på situationer där statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget förekommer (se även diagrammet i bilaga II). För att detta ska vara fallet måste följande kriterier[1] vara uppfyllda kumulativt:

- Stödet finansieras genom statliga medel och kan tillskrivas en medlemsstat. Detta är fallet endast om den berörda medlemsstaten har utrymme att själv bedöma hur medlen ska användas. Inom ramen för InvestEU kan frågorna om statliga medel och huruvida stödet kan tillskrivas staten uppstå i följande situationer:
    - När nationella utvecklingsbanker är genomförandepartner och/eller finansiella intermediärer inom ramen för EU-komponenten eller medlemsstatskomponenten i InvestEU.
    - När det gäller EU-garantin enligt medlemsstatskomponenten, eftersom EU-garantin stöds av de europeiska struktur- och investeringsfonderna.[2]

[1] Dessa kriterier klargörs i kommissionens tillkännagivande om begreppet statligt stöd som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.262.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2016:262:TOC

[2] Nationella medel utgör inte statligt stöd om de europeiska struktur- och investeringsfonderna bidrar till InvestEU:s budgetgarantiavdelning utan något utrymme för skönsmässig bedömning från medlemsstaternas sida och utan andra villkor än den geografiska fördelning som är inneboende i de europeiska struktur- och investeringsfonderna.

- Stödet ger en fördel (dvs. det är inte marknadsmässigt) och är selektivt (dvs. endast tillgängligt för vissa mottagare).
- Stödet ges för ekonomisk verksamhet (detta utesluter t.ex. offentlig utbildning).
- Stödet snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen och påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

I situationer där minst ett av de ovannämnda kumulativa kriterierna inte föreligger utgör finansieringen inte statligt stöd och följaktligen är bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen angående InvestEU inte tillämpliga.
Kommissionen har för avsikt att ge vägledning för de typiska scenarier som stöds av InvestEU-fonden när det gäller kvalificering som statligt stöd, och i synnerhet huruvida offentliga medel som medlemsstaterna eller nationella utvecklingsbanker bidrar med till en tematisk finansiell produkt (t.ex. bredbandsinfrastruktur) kan tillskrivas medlemsstaterna. Sådan vägledning kommer bland annat att behandla urvalet av investeringsförvaltaren och dennes roll och oberoende samt styrningsstrukturen och andra relevanta faktorer.

3. Förslaget om den allmänna gruppundantagsförordningen vad gäller InvestEU

Förslaget om ändring av den allmänna gruppundantagsförordningen vad gäller InvestEU omfattar två scenarier:

- I det **första (allmänna) scenariot** anges en begränsad uppsättning **kriterier för stödberättigande och uteslutning för de slutliga stödmottagarna samt högsta tillåtna finansieringsbelopp.** Genomförandepartnerna, såsom nationella utvecklingsbanker, får tillhandahålla direkt finansiering till projekt, t.ex. infrastrukturprojekt.
- Det **andra scenariot** kommer att tillämpas på finansiella produkter som stöder mindre finansiering (i allmänhet upp till sex miljoner euro per slutlig mottagare), som tillhandahålls de slutliga mottagarna av **kommersiella** finansiella intermediärer som ska behålla viss riskexponering. Det kommer **inte** att finnas några begränsningar (**”kriterier för stödberättigande”) för de slutliga mottagarna i detta scenario, med undantag** för uteslutning av stora företag i ekonomiska svårigheter. Enligt detta scenario kommer nationella utvecklingsbanker att kunna använda finansiella produkter inom ramen för efterföljarna till Cosmeprogrammet eller InnovFin genom kommersiella finansiella intermediärer.

För bemöta dessa två scenarier läggs ett nytt avsnitt 16 till i den allmänna gruppundantagsförordningen, utöver vissa ändringar av de övergripande bestämmelserna i kapitel I, såsom definitioner eller, i tillämpliga fall, särskilda undantag från vissa övergripande villkor i förordningen för stöd som avser InvestEU. Detta nya avsnitt innehåller tre nya artiklar, nämligen artikel 56d om tillämpningsområdet för avsnittet och gemensamma förenlighetsvillkor för stöd enligt något av de två scenarierna, artikel 56e (första, allmänna, scenariot) och artikel 56f (andra scenariot).

FoUI

Inom ramen för nästa fleråriga budgetram kommer stöd till FoUI att spela en viktig roll genom programmet Horisont Europa. Den föreslagna ändringen av den allmänna gruppundantagsförordningen kommer att komplettera Horisont Europa (eller tidigare Horisont 2020) genom att underlätta att kombinera (eller ersätta, när det gäller projekt som har fått en

kvalitetsstämpel) den centralt förvaltade finansieringen från Horisont Europa med nationell finansiering. Efter en detaljerad kartläggning av de olika regeluppsättningarna anpassas i ändringsförslaget vissa aspekter av reglerna om statligt stöd, å ena sidan, och Horisont Europa, å andra sidan. Detta kommer att förhindra potentiella diskrepanser som orsakar förseningar eller svårigheter vid införandet av FoUI-finansiering inom ramen för nästa fleråriga budgetram.

Mer konkret innehåller det utkast till ändring av den allmänna gruppundantagsförordningen som är föremål för detta offentliga samråd undantag från anmälningsskyldigheten och från kravet att på nationell nivå genomföra en kvalitetsbedömning av ett FoUI-projekt som redan bedömts enligt reglerna i Horisont på följande områden:

- Stöd till små och medelstora företag för forsknings- och utvecklingsprojekt och Marie Skłodowska-Curie-åtgärder som har tilldelats en kvalitetsstämpel inom ramen för Horisont 2020 eller Horisont Europa. (Artikel 25a)
- Stöd som ges till samfinansierade projekt som varit föremål för oberoende värdering och valts ut efter gränsöverskridande ansökningsomgångar enligt Horisont Europa. (Artikel 25b)
- Stöd som ges till samarbetsåtgärder som varit föremål för oberoende värdering och valts ut efter gränsöverskridande ansökningsomgångar enligt Horisont Europa. Detta inbegriper möjligheten att bevilja statligt stöd för projektrelaterade infrastrukturinvesteringar enligt sådana samarbetsåtgärder. (Artikel 25b)

Europeiskt territoriellt samarbete

Främjandet av europeiska territoriella samarbetsprojekt har varit en viktig prioritering i EU:s sammanhållningspolitik under många år. Enligt reglerna om statligt stöd finns det redan ett gruppundantag för stöd som ges i samband med sådana projekt för europeiskt territoriellt samarbete. Mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts på området föreslås i det utkast till ändring av den allmänna gruppundantagsförordningen som är föremål för detta offentliga samråd att möjligheterna att ge stöd till projekt för europeiskt territoriellt samarbete utvidgas på två sätt:

- Det nuvarande gruppundantaget, som är begränsat till stöd till små och medelstora företag, utvidgas till att även medge stöd till stora företag utan förhandsanmälan. (Artikel 20)
- Dessutom innehåller gruppundantagsförordningen ett förenklat gruppundantag för mycket små stödbelopp som ges till europeiska territoriella samarbetsprojekt (upp till 20 000 euro per företag per projekt). (Artikel 20a)

BILAGA I: Bakgrund avseende villkor för stödberättigande/förenlighet, stödnivåer och tröskelvärden för anmälan

De föreslagna villkoren, vad gäller stödberättigande och förenlighet samt stödnivåer och tröskelvärden för anmälan, är utformade på grundval av de villkor som redan gäller för motsvarande kategorier av statligt stöd i den nuvarande allmänna gruppundantagsförordningen.

Villkoren för förenlighet enligt den aktuella riktade översynen kompletterar EU:s relevanta finansieringsprogram i den meningen att de skyddsåtgärder som redan ingår i dessa program, vars förenlighet säkerställs genom att kommissionen deltar i förvaltningen av dessa program, kan användas för att säkerställa förenligheten hos eventuellt statligt stöd som ingår i finansieringen. Därför behöver dessa skyddsåtgärder inte upprepas i den allmänna gruppundantagsförordningen.

Vad gäller nivån på de stödnivåer och tröskelvärden som ingår i denna föreslagna reviderade text, bygger de liksom andra kriterier för förenlighet på de nuvarande reglerna i den allmänna gruppundantagsförordningen. Med tanke på att den föreslagna reviderade texten är av kompletterande karaktär, beaktar stödnivåerna de tillämpliga finansieringsgraderna i EU:s relevanta finansieringsprogram, i syfte att uppnå en så stor anpassning som möjligt. För områden där EU:s relevanta finansieringsprogram inte föreskriver särskilda finansieringsgrader, bygger de föreslagna tröskelvärdena i den reviderade texten som utgångspunkt också på de nuvarande reglerna i den allmänna gruppundantagsförordningen, och har i lämpliga fall anpassats med hänsyn till de underliggande politiska målen för det centralt förvaltade EU-programmet.

InvestEU

När det gäller ändringarna av regelverket för statligt stöd i förhållande till InvestEU beaktade kommissionen att InvestEU bygger på garantier som är relevanta för konkurrenspolitiken, vilka redan ingår i reglerna om InvestEU-fonden (EU-mål, additionalitet och marknadsmisslyckande, begränsning av utestängning av privata aktörer). Dessutom kommer kommissionen att godkänna produktutformnings- och garantiavtalen. Mot bakgrund av dessa skyddsåtgärder som avser både innehåll och förfaranden, anser kommissionen att endast förenlighetsvillkor är nödvändiga, som kompletterar InvestEU-ramen och står i proportion till den potentiella nivån av snedvridningar av konkurrensen. Därför är det inom ramen för de ändringar av den allmänna gruppundantagsförordningen som avser InvestEU till exempel inte nödvändigt att kvantifiera stödinslaget i den offentliga finansiering som mottagits, och även potentiellt återstående stöd till de olika berörda aktörerna (såsom på den finansiella intermediärens nivå) kan förklaras förenligt med den inre marknaden.

Vad gäller de relevanta tröskelvärdena tog kommissionen hänsyn till att finansieringen inom ramen för InvestEU tillhandahålls genom finansieringsinstrument och inte bidrag. I motsats till bidrag, där typiskt sett hela det mottagna finansieringsbeloppet utgör statligt stöd, utgör vid finansieringsinstrument endast en del av finansieringen till de slutliga mottagarna statligt stöd, och det är inte nödvändigt att kvantifiera stödinslaget. Det skulle därför inte ha varit

lämpligt att använda de befintliga tröskelvärdena i den allmänna gruppundantagsförordningen, som baseras på bidrag eller en bruttobidragsekvivalent (vilket kräver kvantifiering av stöd). De relevanta tröskelvärdena för finansiering inom ramen för InvestEU beaktar detta genom att tillämpa en multiplikator för de tröskelvärden som fastställs för de relevanta stödkategorierna enligt den nuvarande allmänna gruppundantagsförordningen.

FoUI

Den nuvarande allmänna gruppundantagsförordningen innehåller redan gruppundantag för stöd på området för FoUI. Det nu aktuella förslaget föreskriver om vissa anpassningar av de tillämpliga reglerna för statligt stöd på detta område i situationer där statligt stöd kombineras med centralt förvaltade medel enligt Horisont 2020 eller Horisont Europa, vilket är möjligt med hänsyn till hur de relevanta reglerna i Horisont 2020 och Horisont Europa är utformade och till att kommissionen deltar i utvärderingen och urvalet av projekt. Detta säkerställer att potentiella snedvridningar av konkurrensen är begränsade och att det endast behövs begränsade kompletterande regler för sådana projekt i den allmänna gruppundantagsförordningen.

Mot bakgrund av detta fastställs de stödnivåer som föreslås, t.ex. för stöd till projekt som har tilldelats en kvalitetsstämpel enligt den nya artikel 25a, till en högsta nivå på 100 % för grundforskning och industriell forskning och 70 % för experimentell utveckling, vilket motsvarar de motsvarande finansieringsgrader som anges i programmet Horisont Europa.

För infrastrukturinvesteringar inom ramen för samarbetsåtgärder, där några specifika finansieringsgrader inte fastställs i Horisont 2020 och Horisont Europa, föreslås i den reviderade texten att stödet inte får överstiga 70 % av investeringskostnaderna. Denna föreslagna stödnivå bygger på den nuvarande högsta tillåtna stödnivå på 50 % för investeringsstöd till forskningsinfrastruktur som föreskrivs i artikel 26 i den nuvarande allmänna gruppundantagsförordningen, men beaktar att logiken bakom samarbetsåtgärder har inspirerats av sammanhållningspolitiken.

ETS

Den nuvarande allmänna gruppundantagsförordningen föreskriver också redan gruppundantag för europeiska territoriella samarbetsprojekt. Det gruppundantaget gäller dock endast små och medelstora företag. Mot bakgrund av kommissionens erfarenheter med europeiska territoriella samarbetsprojekt under de senaste åren är det möjligt att utvidga räckvidden för detta gruppundantag till att även omfatta stora företag, utan några betydande risker för ökade snedvridningar av konkurrensen. Förslaget föreskriver dessutom ett gruppundantag för mycket små stödbelopp inom ramen för europeiska territoriella samarbetsprojekt. Sådan finansiering har tidigare givits som stöd av mindre betydelse. Särskilt för europeiska territoriella samarbetsprojekt med många stödmottagare som mottar mycket små belopp av finansiering kan det dock ibland vara oproportionerligt i förhållande till de potentiella riskerna för konkurrenssnedvridningar att säkerställa att villkoren i förordningen om stöd av mindre betydelse efterlevs. Därför, och med hänsyn till de europeiska territoriella

samarbetsprojektens betydelse för EU:s sammanhållningspolitik och de mycket begränsade riskerna för snedvridningar av konkurrensen, möjliggör det nya gruppundantaget en förenkling för sådana små stödbelopp, som enligt förslaget skulle omfattas av gruppundantag utan att några ytterligare villkor behöver uppfyllas.
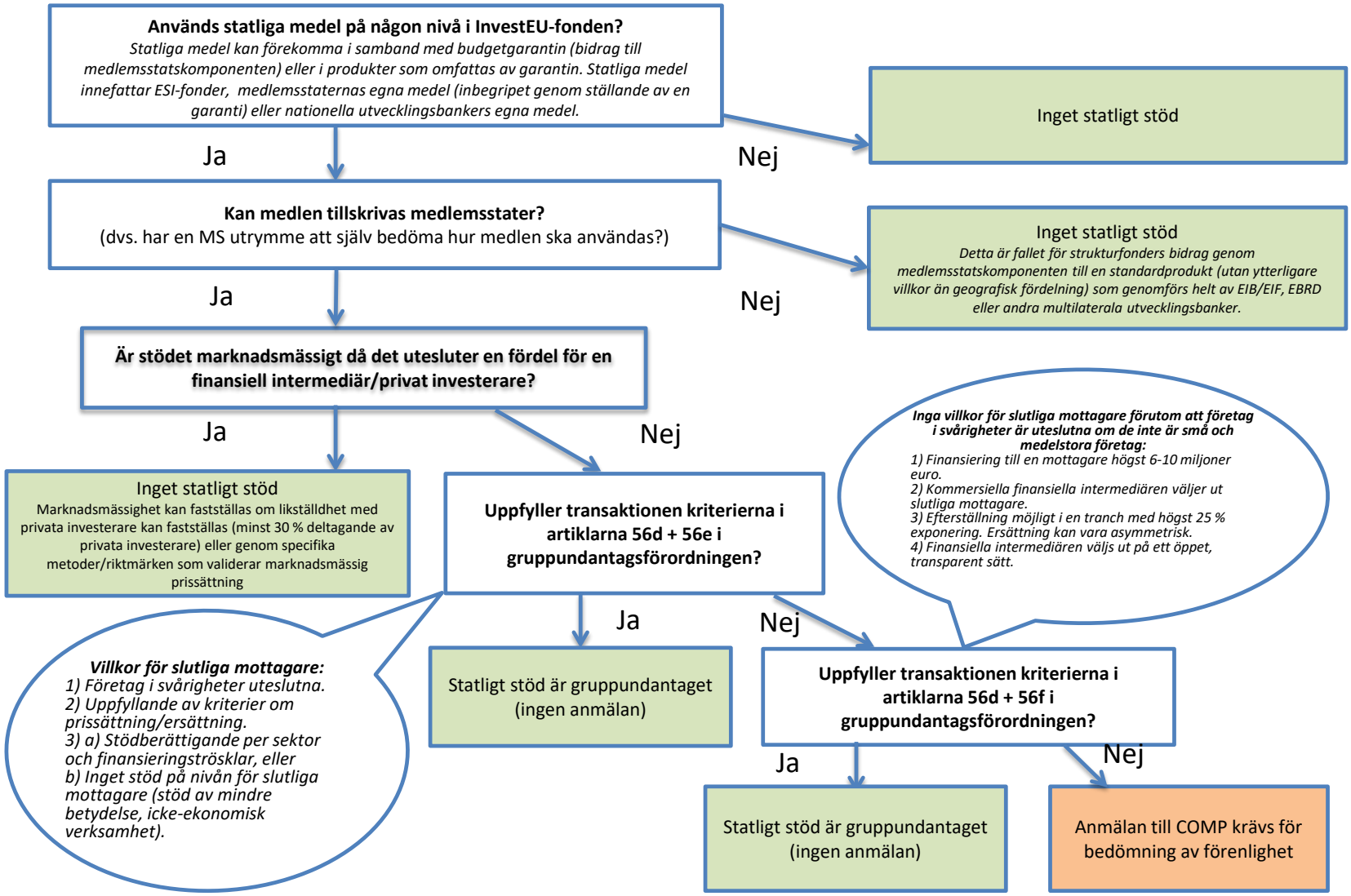
BILAGA: Tillämplighet för förslaget InvestEU gruppundantagsförordningen för statliga medel som kombineras med InvestEU-fonden